

Enigmaatiline Ene

Rein Veidemann

Tallinna Ülikool

Enest, ammu Ene Mihkelsoni loomingust kõnelema-kirjutama asudes on vallanud mind valge lehe hirm. Oskamatus alustada ja lõpetada. Tunnen end nagu müütiline madu uroboros, lõpp neelab alguse, algus sulandub lõpuks. Madis Kõiv luges „Nime vaeva“ ja lõpetanud lugemise, arvas algul meelte segaduses, et on selle ise kirjutanud. Tekst vedas teda sisse... ja vedas alt. See on lahustumine protsessis või ka samastumine sellega, mis teeb välja ühe ja sama.

Niisiis, see valge lehe kimbatus tuleneb Ene kui inimisiksuse fraktaalsusest, tema elusaatuse samakujulisest korduvusest rahva kui terviku saatusemustris. Ja oma loominguga läheb ta selle sisse, läheb ühtlasi iseendasse. Läheb otsekui Ariadne kallim Theseus Kreeta saarel Labyrinthose koobastikku ülesandega leida kurja juur ning see hävitada. Legendi kohaselt saab Theseus sellega hakkama ja pääseb tagasi tänu Ariadne antud lõngakerale.

Lugejale seda lõngakera Mihkelson kaasa ei anna. See ei ole mõeldud lugeja eksitamiseks. Ene kõrval ja tema loominguga vastuvõtjatena oleme määratud selguseotsijateks, isegi kui selgus osutub unenäoliseks fiktsiooniks. Ja enamasti ta selleks osutubki, Madis Kõivu sõnul „meie maa lugu on meie eneste sisekõne hallutsinatsioonide ja unenägude kaudu“. Järgnevad Kõivu maksimiid, mis kehtivad ka Ene (Mihkelsoni) kohta: „Olla, et olemisvõimalus tekiks. Tegelikkus võimaluseks ja mitte vastupidi!“ ja „...kirjutada, et kirjutamine üldse oleks võimalik ja ükskord ka mahakirjutamine, nimedega, avalikult ja vaieldamatult“.

Ettekande pealkiri pole pandud alliteratiivse kõlavuse pärast. Viitan sellega Ene Mihkelsoni loominguga mitmekihilisele mõistatuslikkusele. Esiplaanel on lihtsalt mõistatus nagu ristsõnamuster. Selle all on kodeerimise-dekodeerimise süsteem – enigma. Ja kõige all on seosterägastik, tumeaine ja tumeenergia asukoht, varjatud ning salajane nagu kirikupõranda alune krüpt. Mis või kes seal asub, reliikvia või märter – jääb üksnes aimata. See mitmeastmelisus määrab ka Mihkelsoni lugemise suuna – see on allapoole. Dante laskumine koos Vergiliusega Põrgusse „Jumalikus komöödias“ on ehk võrdlus, mis aitab seda seletada.